

40 ՓՐՅ.

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

40 ՓՐՅ.

Ազգային, Քաղաքական, Բանասիրական եւ Երգիծաբանական

Տնօրէն ՄԱՐԻԱՆ ՏԵՐԱՊԵՏԱՆ

Հասցէ. Դալարիա Եդեսուկեան Խան

ԺԲ. Տարի Թիւ 28

ՇԱԲԱԹ

16 Յունուար, 1899

ԲՈՎԱՆ ԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ. — Ապսակր մեր բարեբուն մէջ:

Գ. — Մտի՛ր:

ՀԵՏԿԱՅ. — Կեղծ եկեղեցականը:

Ա. Կ. — Զուարճալի գիտութիւն:

ՄԻՄՈՍ. — Գիւղական ցկարեր. Ծխողներ:

Գ. Փ. — Գոգնացի կախը:

ՏԻՇԼԵԿԵԱՆ. — Սրբաբ երաժ ի՞նչ մը:

Պ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ. — Էլմաս տուտիկն կարծիք:

Նկարներ:

Ազգային, Ներքին եւ Արտաքին լուրեր:

ԱՊՏԱԿԸ ՄԵՐ ԲԱՐԲԵՐՈՒՆ ՄԷՋ

Թաղի մը քարոզիչին ապտակը խեղճ ու պատուաւոր լուսարարի մը դէմ, այժմէութիւն կուտայ ապտակին. ուստի կը փափաքինք համառօտ կերպով ուրուագծել թէ ինչ դեր խաղացած է ապտակահարութիւնը մեր բարբերուն մէջ, հին օրերէն մինչեւ ցայսօր:

Մեր տղայութեան ատեն՝ երկիւղախառն շեշտով կը յեղյեղուէր Օրթագիւղի Պետրոս Վարժապետին քաթը, Հիւտավէրտեան Պատուելիին Քաշախան եւ Մայր-վարժարանի Կարգապահ-կառավարիչ Տիրացու Յովհաննէսին չաթ-քաթը (ապտակ):

Վարժապետներու այս արհաւիրացի ցոյցերը եւ սաստերը՝ ոչ միայն անշափահաս տղայոց վրայ, այլ եւ պատանի եւ երիտասարդ ուսանողաց վրայ ալ ոչ նուազ սարսափ կը սփռէին:

Նոյն ժամանակի ընծացիկ փիլիսոփայութիւնը սա խօսքերն էին.

«Եթէ հարկանես զտղայ զաւագանաւ՝ ոչ մեռանի»:

«Ծեծը՝ զրախտէն ելած է»:

«Աստուածային պատուիրան չէ միթէ, աչ երեսիդ զարնուած ատեն, միւս երեսը դարձնել», եւն:

Բայց ձգենք այս տեսակ կարգ մը յանկերգները, եւ թուենք ժամանակակից ապտակահարութիւնները:

Նախ փութանք փակագծի մէջ ըսել թէ՛ հին ատենը՝ մեծերը երբ սխալ մը գործէին, քաւութեան զոհ մը կը մատուցանէին, որով զրկեալին ալ քիչ շատ գոհացում կը տրուէր՝ մեր Պատրիարքարանի եւ Խորհրդարաններու մէջ, եւ այսպէս՝ երկուստեք իրաւախօհութիւն մը կը գոյանար:

1859ին էր. Կարապետ էֆ. Փանոսեան նոր սկսած էր հրատակել Միւնասիի Էրճիշաւը. Վառօդապետ Տատեան Պօղոս Ամիրայէն ապտակ մը կերաւ խմբագրապետը, որուն հատուցում եղաւ նոյն գիշեր յԱյստեֆանոս յատուկ սեղանով, աղամանդազարդ մատանի նուէրով, եւ Միւնասի պարբերականը՝ քաղաքական թերթի վերածել տալու արտօնագիրն ստանալու խոստումով, որ քիչ յետոյ կատարուեցաւ:

1861ին, Խապիւղի եկեղեցւոյն նորընծայ քարոզիչ վարդապետը՝ որ քաջ հայկաբան էր ու լաւ գիտեր թրքերէն եւ ֆրանսերէն լեզուները՝ — ինչ որ ժամանակին համար նորութիւն մ'էր — եւ միանգամայն լաւ քարոզիչ, օր մը իր բարկութեան պահուն, Եկեղեցւոյ խորհրդարանին մէջ մարդ մը կը ծեծէ, իրան թէ անիրաւ պատճառաւ: Սոյն գանահարութեան համբաւը տարածուեցաւ մայրաքաղաքիս բոլոր արուարձանաց մէջ, եւ արձագանգ գտաւ Երգիծաբան Մեղուի միջոցաւ: Այս թերթը ժողովրդեան ամէն խաւերուն մէջ մուտ գտած ըլլալով, վատ ազդեցութիւն ըրաւ ընծերցողաց վրայ սոյն իրողութիւնը, մանա-

ւանդ թէ՛ սրախօս Մեղուն՝ յիշեալ դէպքը պատմած էր, «Նոր խելքով հին վարմունքով վարդապետ մը» խորագրին ներքեւ։ Քարոզիչը զգաց ժողովրդական ընդհանուր եւ խուլ դժգոհանքը, եւ իսկոյն փութաց գործած սխալը դարմանել, հրապարակաւ յետս կոչում ընելով՝ միեւնոյն պարբերականին միջոցաւ։ Եւ իրօք ալ՝ այդ կերպով՝ դարմանուեցաւ գործուած սխալը, եւ գայթակղեալ կարծիքները բուժուեցան, որով եւ վերականգնուեցաւ յիշեալ քարոզչին վարկն ու պատիւը, որ այս առթիւ պահ մը մռայլած էր։

Անկէ վերջը նորընծայ վարդապետը՝ այնչափ յառաջ գնաց, որ շուտով թէ՛ եպիսկոպոսացաւ եւ թէ՛ պատրիարքացաւ։

1862ին, Պատրիարքարանի մէջ տեղի ունեցած Պօղոս-Պետրոսին պայքարը դեռ մոռցուած չէ, ինչպէս համբաւաւոր Քէօսէ-Ղազար վարդապետին խաչքախի խնդիրը, որ ժամանակակից լրագրութեան մէջ մեծ բոմբւն յարուցած է։

Մաւնոշին կամ Մեփիստփէլին կերած ապտակը, չպատռեց Հասունեանց-Հակահասունեանց խընդրոյն տուրակը, եւ այս առթիւ Մաւնոշը՝ մեծ ժողովրդականութիւն վաստկեցաւ, պատկերազարդի վերածուեցաւ ու մինչեւ 3300 օրինակ տպուեցաւ։

Տիարպէրիի Առաջնորդ Նաճառեան Փիլիպպոս վարդապետին, Վարժապետեան Պատրիարքէն ընդունած առաջը, զնորին Գերապատուութիւն մինչեւ Եպիսկոպոսութեան աստիճանին չբարձրացնէ։

Իւթիւնեան վարդապետին (այժմ եպիսկոպոս) Սամաթիոյ նորակերտ Ս. Դէորդ եկեղեցւոյ օծման հանդիսին Վեհապետեան Ամեն. Տ. Յարութիւն Ս. Պատրիարքէն առած չախը՝ Պատրիարքական փոխանորդութեան Աթոռին չլիճակեցնոց զինքը։

Հանգուցեալ Փառազեան Ստեփան եւ Յ. Գուրգէն էֆէնդիներու՝ անուակիցէ մը կերած անակնկալները մոռցուեցան, երբ Կաթողիկոսական ընտրութեան մը օր Պատրիարքարանի սրահին մէջ կանուխ եկած կը դեգերէին։ Այն օրէն երկուքն ալ աւելի չմօտիկցան հասարակութեան կարծիքին ու սրտին։

Թողունք Պատրիարքարանի դիւանին եւ անոր շուրջը տարածուած շառւաչուն ապտահարութեանց փոխանակութիւնները, եւ նոյն իսկ դիւանագէտ վարչապետի մը կողմանէ իր պաշտօնակցին խիւստի ապտակը կամ բռնեցքը։ Սակայն գէթ չյիշենք Ոսկեղջեր մէկ հայաքնակ արուարձանին մէջ ծանօթ վարժապետի մը տեղւոյն Մենծ Աղայէն կերած ապտակը, որուն ի փոխարէն՝ Կեղորոնականին մէջ Կարգապահ ընտրուեցաւ առօք փառօք։

Վերջապէս, ամէն ապտահարութեանց հետեւանքն ու եզրակացութիւնն եղած է՝ գոհացում եւ վարձատրութիւն ընել զրկեալին։

Սակայն, սոյն տողերուն առիթ տուող քարոզչական ապտահարութեանը խեղճ ու պատուաւոր լուսարարի մը դէմ, որ զաւակներու եւ թոռներու տէր հայր մ'է, չենք զիտեր թէ ինչպէս գոհացում տրուեցաւ։ Միայն հեռուէն հեռու կը լսենք թէ՛ Ամասիոյ եւ Մարզոնու միացեալ վիճակաց Առաջնորդական ընտրելիութեան թիկնածուներէն մին հանդիսացած է յիշեալ ապտակամոլ վարդապետը, որուն կրնանք պատշաճեցնել ինչ որ ըստ 1861ին Մեղուն՝ Խաչգիւղի քարոզչին համար, այն է։

«Նոր խելքով, հին վարմունքով վարդապետը»։

Ա. Յ. ԱՅՎԱԶԵԱՆ

Մ Տ Ի Ր

Մտիւր Ղալաթիոյ Կեղորոնական վարժարանը։ Արդարեւ աղուոր չէնք մըն է, պատուական անցեալով մը օժտուած, բայց յուսախար կ'ըլլատ եթէ անունէն խորուելով, ներքին վիճակը անունին հետ թաղբաւի։ Խնամակալ-անօրէն մը ունի, հայապէս... չեմ գիտեր թէ Ուսումնական Խորհուրդէն վիայեալ է։

Մտիւր Բերայի Էսայեան վարժարանը։ Այն ալ աղուորիկ չէնք մըն է, Աստուած ողորմի զայն չինողներուն հօրը մօրը հոգիներուն, Բայց մէջը. մէջը մի հարցներ, խել մը անձան կաթէներ, որոնք ոչ ուսուցիչէ, ոչ դաստիարակէ եւ ոչ ալ անօրէնէ կ'ակնածին։ Վա՛յ այն պաշտօնեային որ տղու մը երեսին ծուռ կը նայի. հետեւեալ օրը խնդիր կ'ըլլայ Թաղ. Խորհուրդին մէջ, եւ այն յանդուգն պաշտօնեան պաշտօնանկ կ'ըլլայ. այս վարժարանին մէջ պաշտօն վարել ուզողը՝ քիչ մը, ինչպէս կ'ըսեն, էյլալլանճի ըլլալու է։

Մտիւր Պէշիկթաշի վարժարանը։ Տնօրէնը կը դասախօսէ. մտիկ ըրէ՛, բերնէն ելածը ինքն ալ չի հասկնար. խելքը Օրթագիւղի դպրոցն է, ունիւրին ծայրովը այդ վարժարանն ալ բռնել է, բայց ինքզինքը աւելի Պէշիկթաշի վարժարանին նուիրած է։

Մտիւր Օրթագիւղի վարժարանը։ Տնօրէն դասատուն չէ եկած։ Տնօրէն դասատուն գործ ունի եղեր, գլուխը կը ցաւի եղեր, Պէշիկթաշէն խելքը հօս կը նետէ, բայց ոչ անձր. Մեղք Հոգաբարձութեան ջանքերուն. սա Տնօրէնին խնդիրը եթէ չըլլար, այս վարժարանէն խել մը կրնային սպասել։ Պիտի առաջարկուի եղեր Տնօրէնին կա՛մ Պէշիկթաշ եւ կա՛մ Օրթագիւղ մնալ, վասն զի զըսողի տղայոց հետ «մաճուն ծախեմ» խաղալ չըլլար։

Մտիւր Գուրուչէշմէի վարժարանը, անցիր Թուսէլի Հիսար, ներս նայէ՛ Պոյաճըգլի զի դպրոցէն, Սթենհայի խօսքը մի ընել. Եէնիգիւղի վարժարանն ալ Պէօյլեք-տէրէի վարժարանին վրայ ձեւէ, ցատկէ Պէյքօզ, եկուր

Գանտիլի, կանգ առ Գուդկուենձուգի վարժարանը. պիտի տեսնես որ ասոնց ամէնն ալ ալան ֆէնֆինէ խօսք կը խաղան: Ուսումնական Խորհուրդը ասոնց մասին կարգ մը անօրինութիւններ ընելով հանդերձ, չորս խօսքով խաղը կը կորսնցնէ:

Մտիւ Իճատիէի վարժարանը. հոս կռիւ դաս կը տըրուի աշակերտներուն: Հոգաբարձու էֆէնտինները դասատուն ճամբեր են. Ուսումնական Խորհուրդը քննութիւն կատարելով եւ դասատուին անպարտ ըլլալուն վրայ համոզում գոյացուցած ըլլալով, կը վերահաստատէ զայն իր պաշտօնին մէջ: Հոգաբարձութիւնը չի գործադրեր այս որոշումը. Ուսումնական Խորհուրդը ձեռնթափ կ'ընէ Հոգաբարձութիւնը եւ այս վերջինն ալ ձեռնթափ ընելու կ'ելլէ Ուսումնական Խորհուրդը. թաղականը կը միջամտէ, աշակերտները դասատուն կ'ուզեն, վերջապէս կռիւ, կռիւ. երբ այս կռիւները վերջ գտնեն, այն ատեն դասախօսութիւնները պիտի սկսին, եւ միայն այս տարուան համար աշակերտները կռիւի քննութիւն պիտի անցընեն, որուն մէջ կը յուսացուի թէ չատ յաջող պիտի ելլեն:

Մտիւ Ս. Խաչ վարժարանը. ասոր անօրէն դաստիարակը քահանայ ձեռնադրուած ըլլալով, մինչեւ որ իր քառասնօրեայ ապաշխարութիւնը աւարտէ, Հոգաբարձու անդամ մը պիտի տնօրինէ վարժարանի ընթացիկ գործերը, օրը ժամ մը... Յետոյ Տէր-Պապա անօրէնը վարժարանին ղեկը ձեռք պիտի առնէ, եթէ մեռելներու թաղումէ, ժամարարութենէ, հիւանդի Հազորդութիւն հասցնելէ եւ ուրիշ քահանայական պաշտօններէն միջոց եւ ժամանակ գտնէ:

Մտիւ Զեմարան վարժարանը կամ անոր անունովը վարձու բռնուած տուն մը, վասն զի խեղճ Զեմարանէն մօխրի կոյտ մը մնացած է. հոս աղքատ թաղի մը աղքատիկ աղաքները միայն մնացած են, եւ այդ աղաքներուն ալ կը դասախօսէ աղքատիկ Սաական Արեղայ մը որ միանգամայն եկեղեցւոյ քարոզիչն է. այս վարժարանին աշակերտները եթէ գիտուն ալ չըլլան, փտահեղի'ր որ բարի պիտի ըլլան, իրենց ուսուցչին օրինակին հետեւելով:

Մտիւ Գաթղիւղի Արամեան վարժարանը: Բայց օրը իրիկուն եղաւ. վաղը կը մտնես եւ յաջորդ թիւով մնացեալ վարժարանները կ'այցելես, սիրելի ընթերցող:

Ն.

ԳԱԽԱՌԱՅԻՆ ՏԻՊԱՐՆԵՐ

ԿԵՂՏ ԵԿԵՂԵՑԱՍԷՐԸ

Խորտիչաներ, փոսացած, մանրիկ աչուքներով, այլաչըջուած... խորշոմգունակ գիւմագծութեամբ, կարճուկ, ձերուկ մարդ մըն է կեղծ եկեղեցասէրը: Այս կուղ թզուկը կը պատկանի Կրծօնեան դասակարգին, որուն նախագահելու չափ մեծ արժանիք ունի: Անձնուէր, ընկերասէր է, որովհետեւ չատ անգամ իր դործը երեսի

վրայ կը թողու սիրայօժար, ու անդին արգահատական արուեստակեալ երեւոյթով մը ուրիշի մը դործը կատարելու ետեւէ է... որկորը լեցնելու մարմալէն բռնուած: Բարեկիրթ երեւոյթ մը ունի. երբ շնորքով մէկու մը հետ տեսութիւն ընելու բաղդը ունենայ, առաջին առթիւ քաղաքավարական ամէն կերպ նորութիւն կը բանեցնէ. բայց չուտով իր կոշտութիւնը երեւան կ'ելնէ մերկապարանոց: Հասարակ մահկանացուներէն ինքզինք անտիճան մը վեր կարծող այս հազուադէպ արարածը անգուղական կրօնասէր կ'երեւի եկեղեցւոյ մէջ, ուր մերթ մտովի հատակաուր աղօթք մը կը մոլտայ թեւաքաց, բազկատարած, ջերմաւունդի մը յատուկ բարեպաշտիկ ձեւերով, եւ մերթ աշխարհիկ-չահադիտական ինքզինք անհատում շարքը բարձրաձայն, խռպոտ եւ անսիրտաշնակ ելեւէջներով թող տալով իր շուրջի խնդրարկու-խնկարկուններու գլուխը կ'ուռնցնէ: Սակայն խօսքը կարճ կապելու համար՝ սա բանաձեւը կը բաւէ. «Եկեղեցիէն ներսը թունդ քրիստոնեայ, դուրսը ջերմ կեղեքիչ մըն է»:

Այս բարի մարդուկը ազգային չըջանակի մէջ ալ ոտքի ամրապինդ կռուան մը կը գտնէ, երբեմն լաղղին մէկ յաջող դարձուածով:

Ջերմ սիրահար է Բագոսի հեղուկին, որուն մէջ կարծես անդրաշխարհեան հմայք մը կը շնչէ, սնամէջ հրամաններ, հազդեցիկ պատգամներ եւ լուսամբախառն պատուէրներ որոտալով յոխորտաղինդ ինքնուրի մը պատշաճ փեղցփեղ տրամաբանութեամբ: Բագոսեան խմբի այս պարագլուխը՝ կը բորբոքի յանկարծ եւ կը մարի, կը նուաղի յեղակարծ, ու քիչ մ'ալ վերջ կը տեսնես որ Մորփէոսի անուշ գիրկը կը մրափէ մո՛ւշ մո՛ւշ...

Հալէպ

ՇԵՏԿԱՅ

ԶՈՒԱՐՃԱԼԻ ԳԻՏՈՒԹԻՒՆ

ԵԶԱԿԱՆ ՀԱՅԿԵՐՈՅԹ ՄԸ

Ամերիկայի մէջ կը զբօսնուն: Է՛ն նշանաւոր բնագէտներն անգամ երբեմն հաճոյք կը զգան իրենց բարեկամները հմայելով: Ահա վերջին թղթաբերով եկած թարմ պատմութիւն մը: Ֆիլատէլֆիայի եւ ուրիշ քաղաքներու մէկ քանի ուսուցիչներ, որոնց մէջ էր նաեւ նշանաւոր ելեկտրագէտ Մր. Էլի Թոմսըն, իրենց բարեկամները ճաշի հրաւիրած էին, Լիննի (Մասաչուսէթս) հռչակաւոր մէկ ճաշարանին մէջ: Սեղան կը նստին. է՛ն առաջ տաք տաք ապուր մը կուգայ: Բայց երկվայրկեան մը չանցած, «Ապուրդ սա՛ն կտրած է» կ'առարկեն հրաւիրաւր: Եւ յիշաւի հազիւ թէ արտասանուած էին այս խօսքերը, եւ անա ապուրը սառնոյցի կտորուանքներու փոխակերպուած էր: Կրնաք երեւակայել ճաշարանապետին ապուրթիւնը:

Յետոյ կուգայ առաջին կերակուրը: Սպասաւորները հազիւ թէ կռնակին դարձուցած էին, եւ անա բողբոջներ կը սկսին հրաւիրեալներուն կողմէ: «Կը ծաղրէ՞ք մեզ, կը գոչեն. բերած ձուկերնուդ նայեցէք, փայտի

կտոր մ'է կարծեա՛ս: Եւ յիրաւի պատառաքաղը կաղնիի կտորի մը պէս կարծրացած ձուկին կը զարնուէր: — «Բայց, պարո՛ններ, հիմա փուռէն դուրս հանեցինք»: — Ետ տարէք կերակուրնիդ: Երկրորդ կերակուրն եկաւ. սենեակէն ներս բերուելու պահուն կրակի պէս տաք, բայց սեղանին վրայ դրուելուն պէս կը սառէին: Հացը կարծրացեր էր պողպատի նման, եւ երբ կը փորձէին կտրել, փշուր փշուր կ'ըլլար: Գինին սառեր էր չիշերուն մէջ, եւ ջուրի գաւաթները շառաչածայն կը կոտրէին, ու մէջերէն դուրս կ'ելնէին սառի թանձր կտորներ: Շիշերը կը փոխուէին. բայց վայրկեան մը ետք փոքր աղմուկ մը կը լսուէր, եւ գինին խիցը մղելով՝ չիշէն դուրս կ'ելնէր վարդագոյն գլանի մը ձեւով: Ամէն բան քար կը կտրէր վայրկենաբար:

Սպասաւորները սեղանապետը կանչեցին, եւ ան ալ՝ ճաշարանին տէրը, որ լողոր հրաւիրեալներուն երգուընցաւ թէ իր բոլոր փուռերը տաքութենէն կասկարմիր կտրած են, թէ սենեակին մէջ ջերմաչափը 18 աստիճան կը ցուցնէ, եւ թէ այս ամէնքը գերբնական ըլլալու են: Հարկ եղաւ ի նորոյ կերակուր պատրաստել:

Ամրողը ամիս մը Լինն քաղաքին մէջ խօսուեցաւ այս եզակի գէպքին վրայ, եւ վերջապէս օրին մէկը անգաղտնապահութեան մը շնորհիւ՝ հանելուկին լուծումը գտնուեցաւ:

Մը. Թումբն իր աշխատանոցէն բերեր էր Լոնտոնցի Մը. Տիւարի մեթոտով թանձրացած օգի սրուակ մը: Արդ այս օդը լուծուելով եւ կաղային ձեւ մ'առնելով գէրոյէն 200 աստիճան վար ցրտութիւն առաջ կը բերէ: Մը. Թումբն՝ սպասաւորներու անուշադրութեան մէկ վայրկեանին՝ կերակուրներուն եւ հեղուկներու վրայն քիչ մը թանձրացեալ օգ կը ցրուէր, եւ անմիջապէս միսերն եւ գինիները հիւսիսային բեւեռի բարեխառնութիւնը կը ստանային եւ սառ կը կտրէին ի մեծ ապշութիւն բոլոր ներկաներուն:

Երկրորդ ճաշին պահուն շատ խնդացին հանդիսակոնք, բայց տան եւ հինգ օր վերջ ճաշարանապետը խնդիրն հասկնալով, երկու հացկերոյթի փոխարէնը պահանջեց. բան մը զոր յօժարակամ ընդունեցան հանդիսականք: Կ'արժէր այսքան զոհողութիւն՝ այնչափ զուարճութեան փոխարէն:

Ա. Կ.

ԳԻՒՂԱԿԱՆ ՆԿԱՐՆԵՐ

Ծ Խ Ո Ղ Ն Ե Ր Ը

Ձեզ մեր գիւղը պիտի տանիմ ձրիաբար, կ'ուզա՞ք: Նկարագրութիւն ընել չեմ գիտեր. երբ փափաքիք, կըրնաք ամառ ատեն օգոստոսի երոզ մըկող տաքերուն, տաքը քսան զրուշին ետեւը չանցնիլ եւ պտոյտի գալ. այն ատեն կընաք գիւղը իր ամէն կողմէն ուսումնասիրել. սա ըսեմ միայն որ Պարտիզակ պատրաստ է բնական է՛ն հաճոյալի ժամանցները շնորհել իր զբօսաշրջիկ այցելուներուն:

Քանի որ առանց դրամի պիտի երթայինք, երթանք հիմայ ուրեմն: Կը մտնենք փողոց մը զառիվայր, ոլորտապտոյտ եւ երբեմն ալ ցեխոտ, ուրկէ վեր ելլողին մագերը կը ճերմկին: Մի՛ վախնաք վեր չպիտի հանեմ. տեսէք ո՛րչափ կենցաղագէտ եմ: Հոս փողոցին ծայրը քանի մը երիտասարդներ կեցած են, քովերնին մօտենանք: Աս ալ ըսեմ որ քթերնիդ (փափկաճաշակ ընթերցողներուն է խօսքս) պէտք է ամուր գոցէք՝ գրպանիդ պատրաստ գտնուած թաշկինակով մը, որպէս զի անպատշաճ հոտեր չգոռեն ձեր ոնգունքը. որովհետեւ ձիւրու եւ այլ կենդանիներու ախտները մօտերը ցանցնուած են: Երիտասարդները 4—5 հոգի մը կան: Բաց ի մէկէն չորսը իրենց ցուցամատին ու միջնամատին մէջ բռնած են մէյմէկ սիկառ, եւ ծխելով՝ բերանէն ելած մուխերով կը զուարճանան:

— Ո՛վ է ըսեր նը ճիկարան վնասակար է տէի, կըսէ անոնցմէ մին, հետեւելով բերնէն ելած գողորչնեւրուն:

— Օ՛օ՛, կը պատասխանէ ուրիշ մը, օր ճիկարան կը քաշեմ նը՝ աչքերս լուս կիշնայ գիտես տը:

— Պիւթուն սուտ ու փուտ խօսքեր հն ատոնք, կը յարէ երրորդ մը. անցած իրկուն պատուելին թիւթիւն քաշելը վնասակար է կ'ըսէր հըմը, մէկ սահաթուան մէջ իրարու վրայ տասը հատ քաշեց:

— Ի՛նչ կ'ըսես, պէ աղբար, կը գոչէ առաջին խօսակիցը, ասղտար մարդիկներ կը քաշեն վնաս չէ տը, կարգը մեզի կուգանը՝ ա՛ն ատենը վնասակար կ'ըլլայ:

Սիկառ չծխող պարոնը, որ կ'երեւի թէ վարժապետէն վախ զգալուն պատճառաւ չէր գործածած այդ խօտը, հակառակ իր ընկերներուն, որոնք զուարճութեան անձնատուր եղած էին, աչքերը չորս բացած չուրջը կը դիտէր, ու երբ տեսաւ որ հեռուէն Մարկոս աղան իր իրենց կողմը կուգար, ընկերներէն մէկուն դառնալով, յանկարծական չուարումով մը.

— Ծօ՛, Սարգիս, պապատ կուգայ այի (1), ըսաւ:

— Աման չտեսնայ, նետեցէք չափուխ . . .

— Ծօ՛, ծօ՛, ծօ՛, պահէ, ծօ՛ . . .

— Պահէ՛ չը տեսնայ, աման:

Այսպէս չկրնալով իրենց զբօսանքը (2) շարունակել կը

(1) Այս աշի բառը զոր կը գործածէ միայն Պարտիզակցի դամիկ դասակարգը, շատ մեկնութիւններու առիթ տուած է: Ոմանք կը կարծեն թէ՛ այդ բառը ժողովրդեան բերնին մէջ հաի վերածուելով եւ ի գիրը ընդունելով՝ եղած է հաի, ու յետոյ իմաստը փոխելով եղած է աշի: Շատեր ալ կը հաւատան թէ, հին դարերու ժամանակ Քրիստոնէութեան հալածանքին ատենը, խուճը մը Հայեր այս կողմերս կը գաղթէն, որոնք իրենց խօսակցութիւններուն մէջ հաշիկ բառը կը գործածեն եղեր, որպէս զի մէկզմէկու հայ ըլլալը գիտնան. ինչպէս, «Ո՛ւր կ'երթաս, հայի՛կ»: այս բառն ալ տառերու սղոճումով եղեր է աշի: Սակայն ըստ մեզ ճշմարիտ եւ հաւանականն այն է թէ՛ ահա դերանուանական բառը եւ ի նախդիրը մէկտեղ գալով ահաի բառը կազմեցին. այսպէս «Ես կ'երթաւ ահաի յարսեգ»: նախադասութիւնը՝ բառերու փոփոխումով՝ եղած է, «Ես պարսեգ կ'երթաւ ահաի»: սոյն ահաին սեղմուելով եղած է հաշի ու յետոյ աշի:

նայարկը երեցան լմնցան : Հաւատաքննական այս ահ-
ռելի տանջանքը տասը վայրկեանի մը չափ տեւեց . կար-
ծեցի թէ ա՛լ եղած լմնցած է .

— Կեցի նայիմ, ըսաւ, մէյ մըն ալ չափ առնեմ որ
սխալ բան մը չըլլայ :

Եւ կրկնուեցան միեւնոյն չարչարանքները :

Բայց ասոնց ամէնքը՝ տակաւին կրելիք փորձանք-
ներուս նախատեսակը եւ կարգալիք անէծքներուս առա-
ջին արարուածն է եղեր :

ՏԵՇԼԵԿԵԱՆ

(Շարունակելի)

ԷԼՄԱՍ ՏՈՒՏՈՒՆ ԿԱՐԾԻՔԸ

— Ամա՛ն մայրիկ, ալ յոգնեցայ, այս ի՞նչ խըտար
ճամբայ :

— Քալէ՛, աղջիկս, քալէ . իշտէ Խարազեղ հասանք,
ալ թրամվայով վեր պիտի ելենք :

— Ձէ՛ քա, մայրիկ, քուրիկս ըսաւ քի՛ առաջ թիւ-
նելով վեր ելէք տէ, ետքը թրամվայ նստեցէք :

— Աչքդ չքէօրնայ աղջիկ, զայէր պէլա էղար կը-
խուս . քա՛ էս խէ՛նդ էմ քի ան մութ արապան նստիմ,
զայէր հոգիւնիս եապանը կտէր էնք, տասը տարին մէյ մը
աղջկանս պիտի երթամ տէյի, սաղ սաղ ինքզինքս ծովը
նետելու պէս բան մը . աճապ սա նստողները խելք ու-
նի՞ն :

— Ձէնէ չըմէնտիֆէրի պիլէթիս առնենք, կը ծա-
խեն կոր նայէ :

— Վո՛ւյ, աղջիկ ամա՛ն . . . տատ ու ֆիրեատ ծառ-
քէդ, քա հիմակ պիլէթը ի՞նչ պիտի ընենք :

— Վաղը ետ դարձած ատեննիս պէտք չէ՞ մի :

— Հարցուր նայինք սա սարաֆին, իքի թանէ գա՛չ
փարա տէյի :

— Ի՞նչ թօհաֆ ալ պիլէթներ, հի՛չ պէլի չէ քի
չիմէնտիֆէրի մարդիկ են : Պիլէթի, պիւ թանէ պանա,
պիւ թանէ տէ տուտուս վէրին . գա՛չ փարա :

— Պուշուր իքի թանէ 10 դրուչ :

— Վա՛յ գլխունա՛ն . . . պիզ Խարազեղտէն ալալըմ
տէտիք քի տահա ուճուզ օլսուն . պիզ իքի քիչի 100
փարա իլէ կէլտիք :

— Քէօչէ աղզընա կիտին, մատմազէլ :

— Քա, հայտէ երթանք, զայէր Պէյօղլուէն պան
կ'առնուի . չնայի՞ս անոր համար է քի չիլ չիլ օսկիները
լեցուցել են ճամէքեանը : Հայտէ՛, հայտէ թրամվայը
կայնեցաւ :

— Մայրիկ, սա օղերը նայէ ճամէքեանին մէջ : Ա՛խ . . .

— Քա ճանըմ քալէ, սահաթը տասը կուգայ կոր :
Թրամվայճը տուր :

— Քօնըչի մատամ, օ պիւրինէ պիւրին :

— Աս ալ բախտ մըն է, ահանջիս օղերը տեսաւ
տէ, քիւփէլի մատամ, օ պիւրինէ ըսաւ, եկուր հոն եր-
թանք :

— Մէվզը տըր, մատամ, եօգարըյա կիտին :

— Աչքընիդ խաղա հէմէն, կիտես քի եապաններին

վրայ տամզա կայ, փապուճա ի վար, ես ալ չեմ նստիր,
թող զիեան ընեն քի տեսան :

— Ես չեմ քալեր, մայրիկ, մէկալը պօչ է :

— Քալէ՛ կ'ըսեմ կոր, հիմակ քեզ թէփէլէմիլ կ'ընեմ :

— Հէլէ գարի, կիտինը կը պառկիմ տէ, անանկ կը
պօռամ :

— Առնելիքդ ըլլայ . տուն երթանք նէ սովորիս : Շըն-
թըրկէ նստինք :

— Հինգ վայրկեան յետոյ թրամվայը ճամբայ կ'ելլէ :

— Ճանըմ, քօնաթիւթթօր, չօգ տօլտուրտուն, պու-
եօգուչու նա՞սըլ չըգաճայըզ :

— Սէն նէ՞ տէյօրսըն, մատամ, ճապուք պիլէթ պա-
գալըմ :

— Ի՞նչ խըրչըլ մարդ է աղջիկ, իքի թանէ վէր :

— Նէրէտէ :

— Սանա նէ՞, նէ հազըն վար սօրմայա :

— Ծանիմ, նէրէյէ էնէծէ՞քսինիզ :

— Քա վա՛յ մեղքիս, սէնին նէ՞ իւսթիւնէ ֆարզ,
զըզըմըն էվինէ կիտէյօրըմ :

— Աղնատիք ծանիմ, նէրէտէ՞ օթուրուր :

— Քա սըվօր նայէ հէլէ, խասպահանէկ աղճըկանս
տունը հասկնալ կ'ուզէ կոր, զայէր կ'ըսեմ : Պանա՛ պագ,
պանա . . . սէնին պիւտիյին դարըլարտան տէյիլիմ . աչկիս
մէջը պագըյօրսըն . չիւրպնածա պա՛գ, պիլլօրի պէս աղ-
ջիկս տեսաւ տէ տունն ալ կը հարցնէ կոր . վայ պաչընա
էկէր փէսամ տույարսա պագ սէնի նէ՞ էտէր : Էլի քա
վար իջնանք :

— Իմարթօն քանայիսում . ծանիմ մատամ նէ՞րէյէ
էնէյօրսընըզ, Թէպէ Պասինա կէլտիք, պիլէթ փարա-
սընը վէրին :

— Նէ՞ փարասը իսթէյօրսըն . թէրպիյէ իլէ սէօյլէյէ
իտին տէ պիզի Շիչլիէ գատար կէօթիւրէ իտին, պարէմ
փարամըզ սանա գըսմէթ օլայըտը,

— Նիցի՞ն Սիւլի սէօյլէմէտինիզ :

— Ութանմազա պա՛գ, զըզըմըն էվինի նիչի՞ն սօր-
տուն . էվէ կէլսէն սէնին պաչընը իքի կտոր եարտըրը-
րըմ . ալ պագալըմ փարալը :

— Գըրգ փարա տահա, իւյ դրուչ օլածագ :

— Ճըղիկ ճըղիկ էլլաս աղջիկ, ասոնք թէքիլ առո-
ղին կոողին փարաներ չե՞ն, Երմի փարա վէրսէք օլմա՛զ :

— Էյլէնէյէ ցիքտինի՛զ, մատամ :

— Վայնի՛ վրա՛դ . . . Վո՛ւյ, խարա խաչիդ մայիլ
օլմուչըմ զայէր, Բազար Անլման (Պազար Ալման ը-
սել կ'ուզէ) կիպի զայէր բազարըզ եօգ պուրատա, ա՛լ
պագալըմ :

Դէմը նստող մարդոցմէն մին .

— Նէրէտէ՞ն կէլիյօրսընըզ, մատամ :

— Նարը-գաբուտան, մուչու :

— Պուրատա միսաֆի՛ր օլածաքսինի՛զ :

— Էվէթ, պիւր գաչ կիւն զըզըմըն էվինտէ :

— Շիչլիտէ՞ օթուրուր մը :

— Սէն նէ՞ տէմէք իսթէյօրսըն սանքիմ, քա պու-
նէ՞ քէփազէլիք, զայէր կիթտիլիմ էվի սէօյլէրիմ, վա՛յ
պաչընըզա, պու կիւն իքինիզին տէ կլօսընըզա կէլէճէք
վար :

— Նիշին խըրախընթոսինիզ մատամ, բառսոն:
— Էյի քի շու պառսոնընըզ տա վար. ըրաւ էղաւ տէ՛ հիմակ ալ չապխան հանելով պառսոնը պակամ է:

— Սիպիյէ կէլտիք մատամ:

— Պէն եօլումու պիլիրիմ, աճէլէն նէ՞, տուր գալապալըզ չըզսըն տա սօնրա պէն: Նասը՛ հազրր օլու-յօրսընըզ արգամըզտան կէլմէյէ, կէլին, կէլին քի սիգէ քիմ օլտուղումու կէսթէրէյիմ: Վա՛յ մեղքիս... զայէր հէփսինէ տէ պէօյէ թէպէլլա՛ օլուրսընըզ: Քալէ նայինք ախճիկ:

— Մայրիկ, հոսկէց պիտի երթանք:

— Ասկէց քալէ, կ'ըսեմ կոր. ֆրէնկին ետեւէ՛ն պիտի էրթաւ, զաթէն անիկայ մեր կացած ճամբանիս խօլ-լամիչ կ'ընէ կոր, չնայի՞ս ետին կը դառնայ կոր, քէօր-նալիք աչկն ալ վրաներնուս պակաս չէ:

— Ան ճամբան չելար, մայրիկ, երկու ժամ պիտի պալտինք:

— Աշուրներդ կը փորեմ հա՛... սըրեք'իս... զա-յէր ֆրէնկին պիտի տայի քեզ:

— Ի՞նչ կ'ըսես, չեմ հասկնար կոր, մայրիկ:

— Էս ըսածս կիտեմ, ա՛խ սա մեր վախտին ճահիլ ախճիկները, ասանկ ֆրէնկի մըրէնկի ետեւէ ինչայի՞ն, նէ՛ հատտինէ. կարգուած ատենս հօրդ երեսը պիլէ չտե-սայ, եօխսա խումրիի պէս պէս ախճիկ ան մարդը կ'առ-նէի՞, ամա Աստուած խօշնուտ, խամպուր զունպուր ա-մա, էլմաս մը կ'ըսէ քի, փըրլանթիէ հիչ ֆարդ չեմ ու-նենար:

— Քա՛ մայրիկ, այսչափ խօսքերը ի՞նչ բանի համար կ'ընես կոր:

— Դուն կայնէ, տուն երթանք նէ առնելիքդ ըլլայ, քեզի կը հասկցունեմ. անոր համար թիւնէ՛լ է, թրամվայ ի՞նչ է, անով երթանք ըսիր քի, մէջի մարդոցը հետ օ-յինի էլլաս:

Տուն հասնելուն պէս, առանց տան մէջիններուն բան մը գրուցելու, մեր էլմաս տուտուն խեղճ աղջիկը այնքան կը ծեծէ որ, աղջիկը կերած ոտքի հարուածնե-րուն չգիմանալով կը մարի. եւ գրացիները հազիւ հազ վրայ հասնելով կը կարենան վայրի կնոջ ձեռքէն ազատել:

Եւ ո՛րչափ մեծ կըլլայ դարմանքը՝ երբ այդ խառն բազմութեան մէջ թրամվային մէջը գտնուող շապխալը մուշուռն ալ կը տեսնէ:

Էլմաս տուտուն, թուքերը բերնին մէջ փրփրելով մուշուռին կ'ուզղէ խօսքերը:

— Պաքսանա՛, մուշուռ, շունտան տէֆ օլուրմուսը՞ն եօգսա սանա պաշլայայըմ:

— Ոտքդ պագնեմ, տուտու, ի՞նչ կ'ըսես կոր, քովի դրացիներ է:

— Ո՞վ ըլլայ նէ ըլլայ, աղէկ մարդ ըլլար նէ պալ-թա չէր ըլլար:

— Մեղայ տէ՛ր իմ, եօթը հատ զաւկի տէր մարդ է:

— Կ'ուզէ նէ տասնը եօթը հատ ըլլայ, սուա պիտի ըսեմ զայէ՛ր. մեզ տեսնելուն պէս հէմէն թրամվայ նե-տուեցաւ տէ, տուններնիս պիլէ հարցուց. կարգուածնե-րուն վրայ ալ էմիլիէթ չմնաց, ի՞նչ կըլլայ կոր նէ ա-նոնցմէ կըլլայ կոր, հիմակուան ճահիլներուն բերան պի-

լէ չբացուիր կոր: (Աղջկանը դառնալով). Սէնի կիտի տընկա՞ծ... առ քեզի աղւոր թրամվայ մը. եա թիւնէ-լով վեր ելլէինք նէ աճապ կլխուս ի՞նչ պէլաներ պիտի պէրէիր. խելքիս խուրպան ըլլամ, ի՞նչ խելացի կնիկ եմ եղեր, մարդուս ըսածին խտար ալ կայ. «Կնիկ, կ'ըսէ, պաշընն սաշլարը գատար ազըլը օլաճաղընն, էկէր պի-րազ լազըրտը աղնայալտընն»:

Պ. ԳՈՒՅՈՒՄՃԵԱՆ

Ն Կ Ա Ր Ն Ե Ր

Մանկամարդ կին մը՝ տգեղ, վատառողջ եւ ծեր է-րիկ մը ունէր: Օր մը էրիկն ըսաւ իրեն.

— Շիտակն ըսէ՛, Սօֆիկ, ես քեզի համար տաղտ-կալի չե՞մ:

— Ոչ, բայց շնորհիւ մեզ կապած հանգոյցին եր-կուքնիս մէկ հոգի եղած ըլլալով, հարկաւ մինակութիւ-նը կը տաղտկացնէ մարդս:

* * *

Մխիթարութիւն.

Տարի ու կէս բացակայ եղող ամուսին մը ընտանե-կան յարկը դառնալով նորածին մանուկ մը կը տեսնէ՝ զոր ինք չէր թողած:

— Թշուառակա՞ն, կը գոռայ կնոջը երեսին, զիս մատ-նե՛ր ես:

— Գթութի՛ւն, կը հայցէ ողորմելին, նայէ՛, որչափ կը նմանի քեզի:

— Ճշմարիտ է:

Այն ատեն կինը արտասուաթոր կ'աղաղակէ.

— Կը տեսնես անշուշտ... թէ քեզ յիշիր եմ:

* * *

Մարք անուն մէկը տասն եւ վեցերորդ դարուն Անգ-ղիոյ Եղիսաբէթ թագուհւոյն ոսկի չղթայ մը նուիրեց յի-սուն օղակով, այնչափ մանր, որ մինչեւ որ ճերմակ թղթի վրայ չընէին անկարելի էր տեսնել: Կ'ըսէին թէ՛ այնչափ թեթեւ էր որ՝ ճանճին վիզն անցունէիր կը թը-ռէր: Զարմանալին սա է որ, Մարք, արհեստով երկա-թագործ ըլլալով, օրն ի բուն ծանր գործիքներ կը գոր-ծածէր:

Նոյն ատենները, Սպանիացի մը՝ Ժօզէֆ Ֆապա ա-նուն՝ ցորենի մեծութեամբ կառք մը շինեց ամէն բանով անպակաս, որուն ներսը նստարաններ իսկ կային:

Մենք ալ մեր դարուն Պէնտէրեան մը չունեցա՞նք, ցորենի մեծութեամբ գոհարներու վրայ վեհապետներու կենդանագրե՛ր քանդակող...:

* * *

Բաղնիքին ներսը.

— Պարո՛ն, լուցկի մը ունի՞ս քովդ:

— Ո՛չ, պարո՛ն, կը ցաւիմ:

— Իմինս գրպանս մոռցայ, զժաղդաբար:

— Ես ալ նոյնպէս:

* * *

ցրուին: Իսկ դուք հետեւողներդ կրնաք մեկնիլ, եւ անշուշտ կը ներէք՝ ձեզ այս կերպով ճամբու դնելու համար:

Այս փոքրիկ նմոյշը տալով մեր երիտասարդ ծխողներու մասին, կը վերջացնեմ յօդուածս, խոստանալով եթէ առիթը ներկայանայ, հետզհետէ ներկայացնել միւս դասակարգերուն նմոյշն ալ:

Պարտիզակ

ՄԻՄՈՍ

ԳՈԳՆՈՑԻ ԿՈՒԻԼ

— Յակոբճան աղա, կ'ըսէ անցեալ օր կին մը իր ամուսնոյն, եկող չաբաթ օր կ'ըստօրս պիտի երթամ, տղուն անունը չնորհաւորելու:

— Կրնաս երթալ, ըսաւ Յակոբճան աղա, միայն թէ իրիկունը գամ նէ՝ անցեալ անգամուան պէս փողոցը չմնամ, տանը բանալին անկիւնի նպարավաճառին ձծէ:

— Ատիկայ դիւրին բան է, բայց վաղը նորէն ինծի աղէկ տեսակէն երեք արշըն ճերմակ քէթէն, 10 արշըն պրօտէ, ֆանսիլլի իշի մեծկակ եազըն մը պիտի բերես:

— Ատ ըսածներդ երկու շաբաթ չի կայ առնելս, ի՞նչ ըրիր . . .

— Թօհաֆ ես Յակոբճան աղա, կերա՛յ:

— Կերա՞ր . . . առ ուրիշ. անուշի՛ւր ըլլայ:

— Չի մոռնաս, հա՞, անպատճառ պէտք է. սպասուէին նոր մօտա գողնոց մը պիտի չինեմ որ հետս կընքամօրս տանիմ:

— Գողնոցի՞ն ալ մօտան կայ եղեր . . .

— Անշուշտ. անցած օր Գ. գիւղի եկեղեցին, չեմ գիտեր ո՞ր աղային սպասուէին էր, աեսայ, գողնոց մը կապեր էր որ . . .

— Տեսած սպասուէիդ կապած գողնոցը ի՞նչ գոյն էր:

— Ճերմակ, սպասուէին գողնոցը ուրիշ ի՞նչ գոյն կ'ըլլայ:

— Էօյլէ ես, ճերմակ կ'ըլլայ. բայց ես իմ սպասուէիններու խառնվէ ընկի գողնոց պիտի կապել տամ, եւ հետեւինս դուրս հանելու ըլլանք նէ՝ ընաւ կապել չպիտի տամ, ասոր ի՞նչ կ'ըսես:

— Յակոբճան աղա, բանէ մը խապար չունեցողի պէս խօսքեր կ'ընես, հիշ սպասուէին առանց գողնոցի դուրս կը հանե՞ն:

— Կըքամօրդ տունը գողնոցով տանիլը ի՞նչ ըսել է. թէ որ հոն խղզմեք պիտի ընէ, ունեցածներէն հաստ մը հետը թող տանի, գործը լմնցնելէն ետքը նորէն առնէ տուն բերէ:

— Եւ փառք յաւիտեանս ամէն: Յակոբի՛կ աղա, խելքի՞դ եկաւ այս իրիկուն, ցնդի փնդի դուրս տալ սկըսար. ո՞ր տեսնուած է որ քեզի պէս մարդու մը կ'ինը՝ սպասուէին հետը դուրս հանէ առանց գողնոցի: Ան աս ի՞նչ կ'ըսեն:

— Ի՞նչ կ'ըսեն, աճապա:

— Կ'ըսեն թէ՛ այս կ'ինը կամ լեռնէն իջեր է եւ կամ խելքը կորսնցուցեր է:

— Ի՛նչ . . .

— Քեզի կը հարցնեմ, կարելի՞ բան է սպասուէին առանց գողնոցի դուրս հանել. ինչո՞վ պիտի զատուինք իրարմէ:

— Ինչո՞վ մի պիտի զատուիք իրարմէ՛է՛ . . . Դո՛ւն՝ քու խաճիֆե գլխարկովդ եւ իրէքլի շրջագդեստովդ, իսկ սպասուէիդ՝ իր պարզ հագուստովը եւ գլխուն սեւ շալովը:

— Անանկ բան չըլլար:

— Չըլլար նէ վիզը քաւումս մը անցո՛ւր, այն առանց հասկցուցած կ'ըլլաս ամենուն թէ՛ ետեւէդ եկողը քու սպասուէիդ է:

— Ճանըմ Յակոբճան աղա, կատակ կ'ընես հետս:

— Ինչո՞ւ կատակ ըլլայ: Երկուքը միեւնոյն բանն է, հիմակուն գողնոցը, հին ժամանակի գերիններուն կրած քաւումին մէկ բարեփոխումն է, հասկցա՛ր հիմա:

— Հասկնալիք ալ չունիմ, չըսես թէ սպասուէի պէտք չէ մեզի:

— Ո՞վ կ'ըսէ թէ պէտք չէ առանին գործերու մէջ քեզի օգնելու համար: Բայց ճերմակ գողնոցով հետդ եկեղեցի տանիս, այցելած տուներդ պտտցնես, որպէս զի սա՝ սրվոր սպասուէին է ըսեն, այս բանը իմին ջիղերուս կը դալի, ամօթ չէ՞ ես . . .

— Նո՞ր եղաւ այս բանը:

— Ես նորը հինը չիտեմ: Ծաղիկ ալ արդէն ասկէ առաջ իրաւունքով վար զարկեր էր մեր մնապարծ տիկինները: Այսքան ժամանակ ես քու մօտայիդ հետեւեցայ, ասկէ ետքը քիչ մը ատեն ալ դուն իմին մօտասյարգէ, տեսնենք որո՞ւնը պիտի հաւնուի: Հէմ վաղուընէ թէզը չի կայ, սպասուէի աղջկան ունեցած բոլոր գողնոցները ինծի պիտի տաս որ չուկայ տանիմ ներկարարին ներկել տամ:

— Յակոբճան աղա, գոնէ եազմա մը առ գլխուն:

— Ասանկ ցուրտ օդին աղջիկը պրօնշի՛ք պիտի ընենք, ո՛ւր է անցած օր սեւ բուրդ շալ մը առնել տըւիր. ի՞նչ ըրիր, տուր որ վրան առնէ:

— Ո՞ր սպասուէին գլուխը շալ առած՝ հանըմին հետը դուրս կ'ելլէ:

— Կեցի՛ր, վաղը հասկնամ, իրիկունը խապարը կը բերեմ. քեզի բան մը ըսե՛մ, կամ ան է որ մեզի ծառայելու եկող այն խեղճ աղջիկները մեր զաւկին պէս պիտի նայինք, գոնէ տաքէն պաղէն եւ չափազանց յոգնութենէ զգուշացնելով եւ անոնց կապել չտալով ծառայական վիճակ յայտնող անիծեալ գողնոցը, եթէ հետեւինս դուրս հանենք, եւ կամ . . .

— Եւ կամ, ի՞նչ . . . չուտ ըսէ:

— Եւ կամ սպասուէին ճամբելով խըզմէթները բոլոր դուն պիտի ընես . . . իշտէ ուզուն սէօզիւն գըսաւը. անանկ, էլ ալէմին ճախա ըլլայ տէյի սպասուէի վարձեւ լէս իսէ, չըլլալը աւելի խերով է: Մանաւանդ թէ Աստուածահաճոյ գործ մըն է: Ճախա՞ կ'ուզես ընել, տանտիկին եղիր, տանդ բոլոր խըզմէթները, ինչպէս ըսի, դուն ըրէ, խոհարարն ալ կը ճամբենք, դիմացի դրացիին տունը երթալու համար կառք նստէ գնա՛, եկեղեցի, թատրոն կառքով գնա եկուր, տահա ի՞նչ ընենք, կը տեսնեմ չատ անգամ մաքուր հագուած չըլած տիկիններ՝ որոնք

բաղնիքի խոշոր ծրար մը իրենց խեղճ սպասուհւոյն ձեռքը տուած, փողոցներէն կ'անցնին. վայելց տա . . . Անցեալ օր տեսայ 10—11 տարեկան աղջիկ մը որ զգացած չարաչար յողմութենէն ինկաւ նուաղեալ փողոցին մէջ՝ տղայ մը գիրկը, զոր հուժկու մարդ մը հագիւ կարող էր կրել . . . Ի՞նչ սիրտ, ի՞նչ գութ: 30 դրուշ ամսականով սպասուհի մը կը վարձեն, որպէս զի տեղ մը երթալու համար րեռնակրի պէտք չունենան տղաքներն չալկել տալու, ծրարներն կրելու. ասկից զատ ճախաւ մ'ալ ըրած կ'ըլլան: Սո՛ւս, բերանս բանալ մի տար . . .

Գ. Փ.

ՍԻՐՏԸ ԵՐԱՍ ՏԻՇԼԷԿ ՄԸ

Զօլփազ ատամնաբոյժի հետ գործ ունենալու զրգաբաղդութեան հանգիպած էք երբէք:

Ա՛խ, այդ անտանելի փորձանքը իմ գլուխս եկաւ: Պատմեմ տեսէք:

Փտտած քանի մ'ակուայ ունէի, որոնք ո՛չ պատառ մը հանգիստ ճաշ ընել եւ ո՛չ ալ գիշերը հանգարտիկ քուն մը քաշելու միջոց կուտային: Ծարս ճարակս հատած, բարեկամի մը խորհրդով (սեւ սաա՛թ է եղեր) ատամնաբոյժին ելայ գացի:

— Գուգում Միւսիւ, ըսի, սա ակումներուս դարման մը:

Երկար բարակ քննելէ յետոյ,

— Ատոնք թախըմիկով քաշելէն ի զատ՝ ուրիշ ճարչկայ, կուգես նէ հուսա տեղը նստէ՛, չուտ մը լմնցնեմ:

Մէկ կողմանէ ցաւէն տանջուելով եւ միւս կողմանէ իր համբաւին վստահացած, պաշտօնական թիկնաթոռին վրայ նստայ:

Է՛, ահա, մահու եւ կենաց տագնապալից վիրահատութիւն մը կատարելու պէս, լուրջ եւ խոժոռ կերպարանքով սկսաւ պողպատեայ գործիքներն իրար անցունել եւ ինծի մօտենալով:

— Բերանդ բա՛ց նայիմ, ըսաւ, գլուխդ վե՛ր բռնէ, քիչ մը աջիդ դարձի՛ր, մի երկրար, չըլլա՛յ քի վախնաս եւ . . . գործողութիւնը սկսաւ: Զա՛՛՛թ:

— Ի՞նչ եղաւ, Միւսիւ . . . հարցուցի դողահար:

— Էֆէնտիմ, զաթը աս ակուայիդ թապլան չիւրիւկ է եղեր տէ կոտրեցաւ:

— Է՛յ, հիմայ ի՞նչ պիտի ընենք:

— Ալ հիմայ բան մը չըլլար, չիւնքի զօղաւիչ ընեմ նէ, լինտերդ իւֆիւնէթ փէյտահ կ'ընեն: Անոր համար դալ չաթթու եկու տէ՛ ճարը կը նայինք: Եւ այցեզինը վճարելով դուրս ելայ:

Շաբաթ մ'ալ տանջուելէ յետոյ՝ դարձեալ կը դիմեմ իրեն:

— Բարեւ, Միւսիւ . . ., ի՞նչ պիտի ընենք:

— Էֆէնտիմ, քեզի տօսթճա բան մը ըսե՛մ, ատ ակումն քաշեմ ալ նէ, քեզի խեր չունի, մի՛նչեւ որ անոր քովի հինգ, ու վերի խաթի եօթը հատ փտտածները չհանեմ, ըսահաթ չես ընեմ:

— Ոտքդ պաղնեմ, վարպետ, ի՞նչ կ'ըսես, է՛յ աղէկ

ա', ես անկէց վերջը ի՞նչպէս խօսիմ եւ ինտո՛ր ճաշեմ:

— Ատա՛մ դուն ալ, հոգդ պիլէ մ'ըներ, ես քեզի բնականէն հազար անգամ աղէկ, հէ՛մ ալ սոխի զարի պէս բարակ թախըմ մը չինեմ տէ, պարէ սինսիլէիս տուվա ընելով՝ զնա տօյա տօյա խուլլանմիշ եղիր: Ինծի ասղը չանլը ուստա . . . կ'ըսեն, հը՛՛՛, Դուն իմին անո՛ւնս լսեր ես:

— Էյ քանի՞ կ'ելլայ այդ ըսածդ:

— Մարդու բան չըսես նէ՛ 12 ակուային համար վեց ինկիլիզի ոսկի կ'առնեմ, ան ալ՝ բարեկամի կողմէ եկած ըլլալուդ համար:

Հիմայ սկսայ խորհիլ որ, մէկ փտտած ակումն չը կրցող հանող սա չօլփազ հէրիֆը 8—10 հատը ի՞նչպէս պիտի քաշէ. եւ յետոյ, իր չինելիք արհեստական ակումները ի՞նչ ողորմելի բան պիտի ըլլան արդեօք: Բայց երբ յիշէք ծանօթ առածը, թէ « Ալլահ skrs վերիպ sk skr-ման արաքմաւըն », այն ատեն չէք մեղադրեր զիս՝ երբ ըսեմ որ դառնուկի պէս համակերպելով՝ առաջը նըստայ: Ա՛խ, ա՛խ, բարո՛վ, խերո՛վ . . .

Ատամնաբոյժ Պարոնը, գործիքներն առնելով՝ բերնիս վրայ նետուեցաւ: Նախ սկսաւ ակումներուս եղերքը փորել, խառնել, լինտերս յօշոտել, ծակել, պատռել ու կտրել եւ իշխանաբար հրամաններ տեղալ. — « Թո՛ւք, ծծէ՛, հազա՛, հը՛՛՛ », չօլփազ տիշճի մը գացած ըլլայիւր նէ՛ հիմայ բերանդ խուռտուխալ ըրած էր, ամա բազդ ունիս էղէր որ իմ դիմացս ելար: Վայ նաչար գլխովս հաստատական պատասխան կուտամ իր սոյն անձնագրովութեան, որմէ յետոյ կ'սկսի բո՛ւն գործողութիւնը կատարել, եւ ահա, չա՛թ, չը՛թ, վա՛յ, ամա՛ն, չը՛թ, ճը՛գ, ը՛հ, չա՛թ, եւ լմնցաւ: Լմնցա՛ւ, ի՞նչ դիւրին է ըսել. սակայն բերա՞նս: Անիկա մի՛ հարցունեմ: Սպանդանոցի մանրանկար մ'է ալ հիմայ եւ խուռտուխալ եղած միսերու վերանկէ մը: Ա՛լ բարո՛վ եկար հացի կեղեւ ու բողկ, կաղին եւ նուշ, անուշիկ խնձոր ու պատուական սերկեւիլ, հեռուէ՛ն միայն կրնաս նայիլ պաժօլային ու քէպապին: Քիթդ կ'սկսի կզակդ համբուրել, լեզուդ կը թոթովէ, այտերդ կը խոռոչանան եւ կ'սկսիս սիրահար դառնալ կակուղիկ փաշաւնուսին ու խաշլամային: Խապի՛ծին ու պալխապաղի մուսակկային համէն հոտէն չես կշտանար, խաղք ու խայտառակ ըլլալու վախէդ՝ կ'զգուշանաս մարդու հետ սըխը վիճաբանութեան բռնուիլ: « Զորն ասեմ կամ դորն խոստովանիմ »:

Լինտերս տեղաւորուելէ երկու չաթթ յետոյ, դարձեալ կ'երթամ բարեժաղիկ ատամնաբոյժիս, բայց այս անգամ, նոր լեզու ելած տղու պէս թօթովելով:

— Բալէվ, Մուշի . . . եսն, իշպէ՞ս էթ:

— Նայի՛մ բերանդ, տեսա՞ր մի, իշտէ ասանկ ակումայ կը քաշեն. հէ՛յ մաշալլահ, « ա նայէ, լինտերդ չահ-նիշիրի սէտիրի պէս տեղաւորուեր են: Նստէ որ չափ առնեմ »:

Նստայ, եւ տասը վայրկեան յետոյ, չան գլխու մեծութեամբ տաք տաք կարմիր տեսակ մը խմոր բերելով՝ բերնէս ներս սկսաւ խոթել: Շունչս կտրեցաւ, արցունքներս սկսան աչքերէս հեղեղի պէս վազել, թուքս կլլելու անկարող եղայ եւ բերնիս առատաղն ու գետ-

Ամուսինը. — Քա՛ Սիրմա, ինձի ջուր մը տուր :

Կինը. — Չպիտի տամ :

— Ինչո՞ւ կնիկ :

— Մեղայ տէր իմ, որին դիմացը ըլլայ Սիրմա կ'ըսես, զայէր պերանդ վրայ չերթար կոր, եօխտա լայըն չեմ Հոբիսիմէ մը օլտուն ըսելու :

— Բէք թօհաֆսըն գարը, 17 սէնէտէն պէրի սէօյ-լէյէ սէօյլէյէ ուճու աչընմըչ տա Սիրմա գալմըչ, նէ՞ օլտուր ըմըչ :

— Սա քովի նոր փեսային խտար ալ չիկաս, կընկանը Տիւրիւկս ըսած ատեն՝ փռափռալիկ հաւա ալ ետեւէն խօստուրմիչ կ'ընէ կոր :

— Ես ալ ըսած չե՞մ քեզի :

* * *

Վէնսան էֆ. իր որդւոյն գաղղիացուոց դպրոցը գաղղիերէն լեզուին մէջ յառաջդիմութիւնը ցուցնելու համար, իր բարեկամներէն մէկուն կը ներկայացնէ զայն ըսելով.

— Վիէն իսի Բիւր, տես էֆէնտին քեզի քանի մը հարցումներ պիտի ընէ, քեզ տեսնեմ զիս չամչցնես :

— Ուի՛, մօնչեք բարա :

Բարեկամը. — Քօլեմ ի՞նչ ըսել է :

— Քեղեշ, մօնիէօ :

— Սապըր :

— Սափըր :

— Է՛յ, սապըր :

— Սապըր, ըսինք ես . . . :

— Կեցցե՛ս տղաս : (Հօրը դառնալով). Խերը տեսնաք, միւսիւ Վէնսան, ա՛լ քանի մը ամիսէն ուսումնաւարտ կ'ըլլայ տղանիդ :

— Դեռ ի՞նչ տեսաք, չաբաթը երեք օր ղրքօ ընելով այսչափ յառաջացաւ, եթէ ամէն օր երթա՞ր . . . :

* * *

Ծեր կին մը կեղծամ չինդի (բէրուքէր) մը խանութէն ներս մտնելով.

— Կուգեմ որ, պարո՛ն, պիտուս կեղծամը չինելէ առաջ, սա երեսիս խորչոմները լեցունէք, ստակի մասին ամէն զոհողութիւն յանձն առած եմ :

Խանութպանը քիչ մը մտածելէ յետոյ.

— Ուրեմն, տիկին, նախ պէտք է դարապերջիկ բժիշկի մը դիմէք, եւ յետոյ ինձ :

* * *

Եւրոպայի ազտարաններէն մէկուն մէջ.

Դատաւարը. — Պարո՛ն, ձեր կնոջ գլխուն կռուփի (եռմրուզ) հարուածներ իջեցնելուդ համար 500 ֆրանկ տուգանքի դատապարտուած էք :

Դատապարտաւորը. — Զրպարտութիւն է, տէր իմ, զրպարտութիւն . . . պատուոյս վրայ կ'երգնում որ ամուսնութենէս ի վեր զրեթէ միշտ ծեծած ատենս ոտքիս տակը առած եմ, առանց ձեռք զպցնելու վրան :

* * *

Ճաշարանին մէջ.

Յանախորդը. — Օ՛հ, օ՛հ, կարսօ՛ն, ա՛յս ի՞նչ տեսակ

սակ պիթիթէկէ, ի՞նչ հոտ է այս :

Կարսունը. — Այո՛, տէր իմ, սքանչելի եւ համեղ պիթիթէկի մը կտոր է, որ երեք չաբաթ առաջ տեղի ունեցած ցուցահանդէսին մէջ առաջին կտորի մրցանակի արժանացաւ :

* * *

Սեղանին շուրջը.

Կինը. — Միւրիճան աղա, քեզի միւստէ մը պիտի տամ ամա սիրադ չի կոտրի :

Ամուսինը. — Խեր ըլլայ, կնիկ, աղէկ միւստէ է նէ շուտ զրուցէ :

— Աղէկ գէշ մեզի բան մը չկայ ամա, սա թրամուսային գումբանիայէն ելլելու չէիր :

— Ինչո՞ւ համար, կնիկ :

— Զիմացա՞ր . . . Կաղանդին ամենուն ալ մէյմէկ ամսական պախչիչ տուեր է :

— Զօղ չէ՛յ, հաւատալիք-բա՛ն է :

— Իչթէ մեր Պետրոսը կարգաց զաղէթան :

— Ծշմարիտը կնիկ (ես ալ ոտարայի նէ չէի հաւտար, այսչափ տարուան դումբանիա, ասանկ հօվարսայութիւն բրած չունէր. կա՛մ օրը 2 ժամ աւելի աշխատեցէք պիտի ըսէ, կամ օրականները կամ ամսականները պիտի կոտրէ :

* * *

Դատարանին մէջ, իրազիտութեան դատատուն.

— Յուցուր տեսնեմ ինձ, Սաչիկ, երկու երեսով թափանձիկ մարմին կամ առարկայ մը :

— Դուք, միւսիւ Կաղանդին 5 ղրուչ պախչիչ բերի տէյի ամենուն ըսեր էք որ չխպնածտան 5 ղրուչ ղըրկիր է հայըր, եւ ինձի ալ ըսիք որ չնորհակալ եմ, հայրիկիդ բարեւ ըրէ :

* * *

Բերայի մէջ նոր բացուած մահալլէպիճիի մը խանութին մէջ.

— Միսաք աղա, այս պատին թուղթերը դո՞ւն փակցուցիր :

— Այո՛, ինչո՞ւ հարցուցիք :

— Աղէկ փակցուած չեմ տեսնար կոր :

— Ի՞նչ կ'ըսէք, երեք ամիսէն աւելի կ'երթայ :

— Այս մարդիկը երեք ամսուա՞ն համար այսչափ ծախքեր ըրին :

— Անտարակոյս, բարեկենդանը լինալուն պէս ասոնց ալ գործը լինցած է, ասոր նման շատեր ալ ասանկ մէկէն ի մէկ փայլեցան ամա, երկու ամիսէն կ'ըրթի գումար մ'ալ վրայ տալով բանալին յանձնեցին :

— Բայց ասիկայ հարուստ է եղեր :

— Ի՞նչ ստակ կ'ընէ, եթէ երկու ամիս մինակ վարձը վճարէ, 20 ոսկի կ'ընէ, թող մահալլէպի ծախէ տէ վաստըկի :

Պ. Գ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ապտակահարութիւնը մօտա եղեր է հիմայ մեր բարքերուն մէջ։ Ծանօթ է թաղի մը քարոզչին խեղճ լուսարար մը ապտակելը, զոր Այվազեան էֆ. առիթ առնելով, գեղեցիկ ուսումնասիրութիւն մ'ըրած է ապտակին մեր մէջ կատարած դերին վրայ։ Ֆիլիպէէն ալ ապտակահարութեան նմանօրինակ լուր մը կուգայ Արեւելի։ Տեղւոյն գաղթականներէն ոմանք կը պնդեն թէ իրենց հովիւն է Տ. Արսէն Վ. Վեհուհի որ հոն կը գտնուի արդէն, եւ ուրիշներ ալ կ'ուզեն իրենց հովիւ ճանչնալ Տ. Գէորգ եպ. Իւթիւճեանը, որ իր հովուական այցելուի պաշտօնին բերմամբ Վիեննայէ հոն գացած էր վերջերս։ Միտքերը այնքան զրգուրեւ են, որ Թալ. Խորհուրդի անգամի մը եւ Տ. Արսէն Վ. ի միջիւ ապտակահարութեան դէպք մըն ալ տեղի ունեցեր է բանկալին մէջ։ Ասոնց նման դէպքերու հետեւանքն այն եղեր է որ Ծնունդի առտուն պատարագ չէ մատուցուի ֆիլիպէի եկեղեցւոյն մէջ։

— Ս. Պատրիարք Հայրը շնորհակալութեան գիր մը ուղղեց Սերվիք եւ Մալիւմաք լրագրներու Տնօրէն Թահիր պէյի, Ֆրանսերէն Սերվիքի մէջ ի նպաստ Հայոց գրած մէկ յօդուածին համար։ Ն. Սրբազնութիւն փափաք կը յայտնէ որ եթէ կարելի է նմանօրինակ յօդուածներ այսուհետեւ ալ հրատարակուին։

— Վանէն հետեւեալ տխուր տեղեկութիւնները կը գրեն Արեւելի. վերջին մէկ ամսուան միջոցին տեղի ունեցող յարաճուն կրօնափոխութեանց նկատմամբ։

«Կլոր-Դար թաղին մէջ տակաւին իրենց մայրենի եկեղեցիէն չբաժնուող քանի մը տուններն ալ համակերպեցան դաւանափոխ ըլլալու։ Տ. Մարութ քահանան միայն բացառութիւն կը մնայ։ Այդ թաղին մէջ կաթողիկ վարժարան մը պիտի շինուի։

— «Արարուց եկեղեցւոյ շրջանակին մէջ գտնուող Այիճեանց թաղի ազգայինները, 110 տունէ բաղկացած, նոյնպէս զիմեցին կաթողիկոսեան, իրենց թաղապետ Ճոնեանի առաջնորդութեամբ, որուն տունները լեցունկեկ ամսականներով պիտի վարձուին, մատուռի եւ վարժարանի վերածուելու համար, — աւելորդ է ըսել թէ լատինական։

— «Իւզադեան Մարտիրոս վարժապետ Կաթողիկոսներուն տրամադրութեան տակ զրաւ իր մասնաւոր վարժարանը ուր 200 հայ աշակերտուհիներ կը յաճախեն վարժապետը ու սղան գոհացուցիչ ամսաթուղակ պիտի ստանան եւ պիտի շարունակեն պաշտօնավարել նոյն դպրոցին մէջ։

— «Յայնկոյսներ եկեղեցւոյ թաղին մէջ ֆոէսները 1300 ոսկիի սակարկեցին մասնաւորի մը նորակառոյց տունը եւ ընդարձակ այգին, ուր պիտի կառուցանեն եկեղեցի, վարժարան եւ ֆրանսական հիւպատոսարան։

— «Քաղքիս չիֆակայ Գուրու-պաշ հայաքնակ գիւղը, իբր հարկեր տունէ բաղկացած քանի մը օր առաջ խրմբովին կաթողիկ եղաւ. առ այժմ իրենց նորընծայ քահանան միայն գուրու մնացած է,

— «Նոյնպէս Աւերակ անուն գիւղին 230ի չափ հայ

ընտանիքները, սա տարբերութեամբ որ քահանանին ալ միացած է իրենց, եւ անցեալ կիրակի պատարագեց կաթողիկ մատարան մէջ։

— «Ուրիշ հայ եկեղեցական մը, Սքանչադործ վանքին նախորդ վանահայր Լէսքցի Յակոբ վարդապետ, ինքն ալ թողուց վեղարը՝ շղարչաւոր սեւ փակեղը ընտրելու համար։ Այս վերջինին մասին կը պատմեն թէ իր հոգեւոր պաշտօնին մէջ գործած գեղճումները սքողելու համար զիմած է հաւատափոխութեան։ Ազթամարայ թեմէն ալ գաղթական քահանայ մը։

— «Ազթամարի թեմէն ամբողջ զիւղախուսի մը հայերն ալ Կաթողիկոսեան զիմելու վրայ են գրեթէ. այս զիւղերէն կէմը անցեալ եօթնեկին մէջ օրինակը աւաւ գործնական կերպով. չորս տուններ միայն յամառեցան մնալ իրենց մայրենի եկեղեցիին ծոցը։

«Շարքը որքան երկան ընենք, կը յարէ Արեւելի, տպաւորութիւնը այնքան աւելի տխուր պիտի ըլլայ։ Զանց կ'ընենք հրատարակել մեր թղթակցին տեսութիւններն ու խորհրդածութիւնները այս կրօնափոխական հոսանքի մասին, որոնք «նիւթական աղբատութիւն» եւ «հոգեկան տկարութիւն» բացատրութեանց մէջ կրնան ամփոփուիլ։

— Ս. Պատրիարք Հայրը կիրակը օրը այցելութիւն տուաւ Բարձ. Յարութիւն փաշա Տատեանի, եւ նոյն իրիկունը ճաչեց Վսեմ. Գարրիէլ էֆ. Նորատունկեանի տունը։

— Խարբերդէն եւ Տիարպէքիւրէն Պատրիարքարան հասած գրութիւններ, այդ կողմերու ժողովուրդին ծայրայեղ կարօտութիւնը յայտնած ըլլալով, Ս. Պատրիարք Հայրը թագրիրով մը Կայս. Կառավարութեան ղեկավարներ խնդրեց, անոնց անմիջական օգնութիւն մը հասցնելու համար։

— Ս. Պատրիարք Հայրը Երկուշաբթի օրը Բերայէն ուղղակի ետեւ-Գուլէ Ս. Յակոբայ Ազգ. Որբանոցը գնաց ուր ճարտարապետ Մելիտոսեան Գրիգոր էֆ.ի հետ աչքէ անցուց Որբանոցին մէջ կատարուած շինութիւնները, եւ անոնց մասին Մելիտոսեան էֆ.ի առաջարկութիւնները նկատողութեան առնելով՝ կարգ մը հրահանգներ տուաւ փութացնելու համար շինութեան գործը։ Յետոյ Ն. Սրբազնութիւն Ազգ. Հիւանդանոց գնաց եւ բոլոր յարկերը այցելեց, միախառնելով պատասխարեալները։

— Ամենայն Հայոց Ս. Հայրապետը Ս. Ծննդեան առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորական հեռագրին պատասխանած է հեռագրով՝ օրհնելով Ն. Սրբազնութիւնը եւ բոլոր հայ ժողովուրդը։

— Նոյնպէս Ս. Երուսաղեմայ Պատրիարք Տ. Յարութիւն Սրբազան շնորհակալութեան հեռագիր մը ուղղած է, Ս. Պատրիարք Հօր շնորհաւորական հեռագրին ի պատասխան։

— Երկուշաբթի օրը Մալիէէն 10,000 զրուշ յանձնուեցաւ Պատրիարքարանին, դաւառացի կարօտեալներուն ի նպաստ Կայս. Իրաւեցով շնորհուած 100,000 զրուշին ի հաշիւ, որուն 60,000 զրուշը արդէն յանձնուած էր ասկէ առաջ։

— Ներկայ տարիէն, Նոր Նախիջեւանի մէջ պիտի

սկսի հրատարակուիլ հայերէն հանդէս մը որ լոյս պիտի տեսնէ տարին երկու անգամ, ընդարձակ ծաւալով եւ խմբագրութեամբ Պ. Մինաս Պէրպերեանի:

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը Երեքշաբթի օրը Ազգ. Պատրիարքարան զնաց, եւ ամէն կարելի միջոցներն ի գործ դնելով 200 ոսկիի գումար մը ղրկեց, Վանայ Աղթամարայ, Լիմ եւ Կոստեց անապատներու կարօտեալներուն:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԵՆՄԵՆԻ ՆԱՀԱՆԳԸ. — Սանաայի լրագիրը կ'ըսէ թէ վերջերս, շնորհիւ Վեհ. Սուլթանին, նուաճուած են կարգ մը ասպատակներ, որոնք Մահալէի եւ չըջականերուն մօտերը հաւաքուած էին: Այդ տեղերը արդէն անցեալները Կայս. զինուորներու կողմէ գրաւուած էին: Պիւլատիւլէի ամենէն բարձր լեւոնը վրայ գտնուած Միւֆթիանէնէն անուն ամուր տեղն ալ գրաւուած է: Այս տեղեկութիւնները է. զօրաբանակին հրամանատար Ապուլլահ փաշայի կողմէ հաղորդուած են նահանգին կուսակալութեան: Այս առթիւ բարեմաղթութիւններ եղած են Վեհ. Սուլթանին համար:

ՅԱՐԱՆԱԿԱՆ ԳԵՍՊԱՆ Մ. Քոնսթան կիրակի առաւել, Ա. թարգման Մ. Ռուէի հետ, արտաքին գործոց նախարար Թէվֆիկ փաշայի ասպարանքը երթալով յանձնեց իր յանձնարարագրերուն օրինակը: Նոյն օրը կէս օրէն ետքը այցելութիւն տուաւ Մեծ Տէրութեանց զեսպաններուն: Մ. Քոնսթան Երկուշաբթի արտու ընդունեց պապական նուիրակին եւ ուրիշներու այցելութիւնները: Դեպքանը յետոյ այցելութիւն տուաւ Բ. կարգի զեսպաններուն: Մ. Քոնսթան Երեքշաբթի օր Վոսփորի մէջ պլատոյ մը կատարեց Պոնապաշահանաւով:

ԾԱՆՐ ԱՐԿԱՄ ՄԸ. — Թահաա Գալէի մէջ աղբիւրին կից գտնուած քարուկիր սրճարանը, զոր Մուսթաֆա Չափուշ անուն մարդ մը վարձած էր, Երկուշաբթի գիշեր Ժամ 3ին յանկարծ փլաւ: Սրճարանին մէջ 25—30 հոգի կային, որոնց մեծ մասը հաղիւ կրցան ազատիւ: Իսկ 13 հոգի փլատակներուն տակը մնացին: Ասոնց վեցը մեռան: Պոլսոյ ոստիկանապետ Էտէմ փաշա, ոստիկան-զինուորներու հրամանատար Հիւսէյին պէյ եւ ուրիշներ արկածին վայրը փութալով փլատակներուն տակէն հանեցին մեռածները ու վիրաւորուածները:

— Քաղաքապետութիւնը այս առթիւ հրահանգ ղրկեց թաղապետական չըջանակներուն որ խաները եւ սենեակները քննելով, խարխուլ եւ հին չէնքերու մասին պէտք եղածը ի գործ դնեն:

— Այս արկածը, կ'ըսէ Իզսալ, կ'ապացուցանէ թաղապետութեան Ա. չըջանակին պաշտօնատեսներուն անհոգութիւնը: Կը յուշանք թէ նոյն չըջանակին տնօրէնը ասկէ վերջը նկատողութեան կ'առնէ իրեն եղած դիտողութիւնը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԾԱՅՐԱՎՈՅՆ ԱՐԵՒԵԼԻՔԷ Ժանր լուրեր կուգան: Չինաստանի մէջ Եւրոպացի քահանայ մը՝ Հ. Ժօզէֆ Տէլպուք՝ սպաննուեր է տեղացիներու կողմէ: Ապստամբները երկու նահանգ գրաւած են արդէն եւ Հունան մտնելու վրայ են: Փու Չէուի մէջ քանի մը հարիւր ապստամբներ յարձակեր են երկու միաբնակներու ընակարանին վրայ: Ասոնց մէկը՝ Հայր Ֆլէօրի՝ կապեր են: Իսկ ընկերը ածուխի հանքի մը մէջ բանտարկուած է եւ կը խոշտանգուի:

ՉԵՆԸՆԿԵՑՈՒԹԻՒՆԸ. — Լոնտոնէ կը գրեն թէ Լորտ Սալզպըրի եւ Ռուսիոյ զեսպանը երկար տեսակցութիւն մը ունեցեր են ընդհ. զէնընկէցութեան զեսպանախորհուրդին համար: Լորտ Սալզպըրի քանի մը կարեւոր եւ փափուկ կէտեր ճշդեր է, որոնք Մուրալիէֆ կոմսին քննութեանը ենթարկուեր են:

ՍՐՐ Մ. ՀԻՔՍ ՊԵՉ, Անգլիոյ եւմտական նախարարը, անցեալ չորեքշաբթի իրիկուն Պրիսթոլի մէջ ճառ մը արտասանելով, մասնաւորաբար ներքին խնդիրներու վրայ խօսեցաւ: Տէրութիւնը ընդարձակելու խնդրին ակնարկելով ըսաւ. « Պէտք չէ մոռնանք թէ միւս տէրութիւններն ալ պէտք ունին իրենց երկիրները ընդարձակելու: Չենք կրնար ամբողջ աշխարհի տիրել, հակառակ մեր մեծութեան եւ զօրութեան: Մեր շահերը պաշտպանելով հանդերձ, պէտք չէ շուարինք այնպիսի քաղաքականութեան մը մէջ որ մեծ պատասխանատուութիւն առաջ կը բերէ »:

ՍԱՄՈԱՅԻ ԴԵՊԵՐԸ. — Սամոայէն յուշուար 12 թըւականով կը հեռագրեն թէ Մալիթա ու Մաթաաֆա ցեղապետներուն կուսակիցներուն միջեւ ընդհարում մը տեղի ունեցեր է: Վերջինները յաղթեր են. երկու կողմէն 73 հոգի մեռեր ու վիրաւորուեր են: Այդ ընդհարումին պատճառ եղած է գերազոյն դատարանին մէկ որոշումը՝ որ ի նպաստ Մալիթայի տրուած էր: Յաղթուածները անգլիական յաճաւորակի մը մէջ ապաստաներ են: Դեւրագոյն դատաւորն ալ հոն դիմեր է իր ընտանիքովը եւ դատարանը զոցուեր է. բայց Անգլիոյ եւ Մ. Նահանգաց հիւպատոսարաններուն գիմումներուն վրայ դատաւորը իր պաշտօնատեղին դարձեր է, անգլիական նաւազներուն պաշտպանութեամբ: Հիւպատոսները առժամաբար ճանչցեր են Մաթաաֆան ու իր պետերը: Հիւպատոսները հրահանգ կը սպասեն իրենց կառավարութիւններէն:

— Ուաշինկթընէն կիրակիի թուականով կը հեռագրեն թէ տեղւոյն գերման զեսպան Տոքթ. Ֆոն Հոլլէպէն արտաքին գործոց նախարար Պ. Ճոն Հէյի յանձնիւ է Պերլինէն զարնուած երկու կարեւոր հեռագիր, Սամոայի վերջին զէպքերուն վրայ: Դեպքանը ու նախարարը այդ առթիւ երկար խորհրդակցութիւն մը կատարեր են: Բարեկամական կարգադրութիւն մը հաւանական կը նկատուի:

ՔԱՐՈՒԽՆԵԱՆԵՐԸ. — Թայւնգ, խօսելով Քարոլինեան կղզիներու խնդրին վրայ, անպատեհութիւն մը չի տեսներ որ Գերմանիա գրաւէ այդ արշիպելագոսը:

ՍԱԿԱՐԱՆ ՂԱԼԱԹԻՈՅ

Օսմ. Գոնսոլիսէ Սէնի Գ. 25—34	Սոս.Օր.Շանձ է Վալ. Ա.Ո. 3—14
Բուսէլի երկաթուղի ճր. 112—50	Օսմ. Ապահով. Ընկ. Օ. Ո. 4—30
Օսմանիյէ » 415—	Թրամուէյ բաժնեթղ. դե. 727—
Ռէժի » 274—	» Ժուիսանս » 227—
Օսմ. Պանֆա Օ. Ո. 12—00	» Պարսաթղ. » 498—
Բրէշի ժէն. Օրթ. » 9—28	Տէրքուի ջրի Ընկ. » 299—00
Երկրագործ. Պանֆա » 7—30	Բարափ Կ. Պոլսոյ » 457—

ԸՆԹԱՅՔ ԴՐԱՄՈՅ

Մէնիսիյէ	108—04	Գաղղիական ոսկի	88—00
Մէքալիֆ	96—00	Անգղիական »	110—15
Մանր արծաթ	103—10	Քրիմից	51—08
Բոլ Էմբերիալ	90—20	Բուլղի թուղթ	8—52

Է Ք Ի Թ Ա Պ Լ

(ՄԻԱՅԵԱԼ ՆԱՀԱՆԳԱՅ)

ԱՇԽԱՐՀԻՍ ԷՆ ՀԶՕՐ
ԿԵՆԱՑ ԱՊԱՅՈՎԱԳՐԱԿՈՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Երաշխաւորութեան դրամագրախն է
1 ՄԻԼԻԱՌ 227 ՄԻԼԻՈՆ ՖՐԱՆԲ

Ներկայացուցիչ Կ. Պօլսոյ
ԳԱՌՆԻԿ ԱՍՏՈՒԱԾԱՏՈՒՐ

ԳՐՊԱՆԻ ՅՈՒՇԱՏԵՏՐ ՕՐԱՑՈՅՑ 1899Ի

ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆ Զ. ԹՈՐՈՍԵԱՆ ԷՖ.Ի

Կը գտնուի Ղալաթիա, Վրոյր եւ Ընկ. թղթավաճառանոցը եւ Պոլիս Հայ գրատունները: Միակ կեդրոնատեղին Զ. Թորոսեան գրատուն, Պոլիս Վալիսէ խան, Գինեթն եւ, Դահեկան 24/2, 5, 71/2, 121/2 եւ 20 ըստ տեսակի: Շատ գնողներու մեծ զեղչ: Նամակադրոյժ զրկողը Մաղիկի Տնօրէնութեան կրնայ ստանալ մէկ օրինակ: Նախորդ տարուանները 1 դահեկան: Հատին բոսթի ծախքը 20 փարայ է:

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ
ՏԱՐԵՑՈՑՑ

1899 Թուականին

Գին 6 Դր.

Կեդրոնատեղին է, Էսկի Զապթիյէ ճատտէսի, Թիւ 61, Նշան Կ. Պէրպէրեանի տպարանը:

ԽՄԵՑԷՔ ՄԻԱՅՆ

Westendorp & Diaz

Մարքայով Մալակայի զինինները, որոնք լաւագոյնը եւ անխարդախ ըլլալով, աշխարհի ամէն կողմը մեծ համբաւ մը չահած են: Ներկայացուցիչ՝ Վ. ԳԱԼԻԱՔՃԵԱՆ, Զիւմպիւլի Խան Զաքմաքճըլար:

(Հաստատեալ յամին 1852)

ՏՐԲ. Ս. ԽԱԶԱՏՈՒՐԵԱՆ ԵՒ ՈՐԴԻ

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ - ԱՏԱՄՆԱԲՈՅԺԲ

Թիւ 396, Մեծ-Փողոց Բերա

(Եանիի Գարեջրատան վրայի յարկը, ճիշդ Զրպուֆեանց դէմ)

Կատարեալագործեալ գործիքներու միջոցաւ ամեն նաստատիկ ցաւած աղաներն մեկ անգամեւ կը լեցունին, ցաւով դիմեղու եւ բուժուած վերադառնալու պայմանաւ:

Նորահար եղանակաւ, նուրբ, ճաշակաւոր եւ դիմացկուն արհեստական աղաներ կը պատրաստեն, յար եւ նման լինականի, դեմֆի ձեւաւորութիւն ըստ տարիքի, ծանոթութիւն, եւ ազատ արտասանութիւն երաշխաւորեալ:

Բերնի հիւանդութիւնք կատարեալապէս կը բուժուին, ինչպէս նաեւ թմրեցուցիչ դեղերու, եւ ամենախտարեալագործեալ աքցաններու միջոցաւ առանց ցաւի առանձնահանութիւն:

Յ. Գ. Զմեռները կիրակի օրերն ալ, (մինչեւ կէս օր), ինչպէս նաեւ ամեն օր, (մինչեւ կէս գիշեր) հիւանդ կ'ընդունին Բերայի գործատեղին:

Ա Ձ Դ

Ազգ. Հիւանդանոցի սեպհական մաքառա զերծաններն ըստ առաջնոյն կը վաճառուին Սալթան համամ Մարաթի Է. Գ. Զիրինեանի վաճառատունը, կեդրոնատեղի Ազգ. Հիւանդանոցին սիկաուր թղթին:

Այս առթիւ կը խնդրուի Արդոյ հասարակութեանն որ փութան փորձել այս զերծաններն: Փորձառու եւ մասնագէտ անձինք հաստատած են առաւելութիւնը հրապարակի վրայ գտնուած առաջնակարգ զերծաններն:

Փորձեցէք եւ անմիջապէս պիտի տեսնէք առաւելութիւնը:

Եւ միանգամայն օգնած պիտի լինիք Ս. Փրկչի Ազգ. Հիւանդանոցի հարկաւոր խեղճ եւ անկար պատրասարեւոյ:

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ (ԿԱՆԻՍԻԿ)

. Պոլիս եւ Գաւառներ Տարեկան 50, Վեցամս 25, եւ ամս 15 դր. Օսար երկիրներ 12 6 3 ճր. Դրամի տեղ բոսթայի բուլ ալ կ'ընդունուի Գաւառներէն: Թղթատարի ծախքը մեր վրայ:

ԾԱՂԻԿ Խմբագրութեան եւ Վարչութեան վերաբերեալ ամէն գրութիւնք պէ՛տ է ուղղուիմ Առ.

ՄԱՐՏԻՐՈՍ ՏԷՕԲՄԷՃԵԱՆ

ՏԵՕՐԷՆ ԾԱՂԻԿ ԽԱՐԱՍԹԵՐԹԻ

Ղալաթիա, Նորասունկեան խան

Արտոնահար Ա. ՍԱԲԱՅԵԱՆ

ԳՐԱՏՈՒՆ Գ. ՊԱՂՏԱՏԷՍԵԱՆ

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Սուրբան Համամ հասցէսի, քիւ 14

ՏԳՈՒԳՐՈՒԹԻՒՆ Վ. ՄԻԱՅԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Սուրբան Համամ 14